

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Sisäministeriön lausunto puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan virkamiehistä annetun lain 9 §:n muuttamisesta (PNE 1/2018 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan virkamiehistä annetun lain 9 §:n muuttamisesta (PNE 1/2018 vp). Hallintovaliokunta pyytää erityisesti ottamaan kantaa puhemiesneuvoston ehdotuksessa olevaan salassapitosääntelyyn.

Puhemiesneuvoston ehdotuksessa valiokunnan asiakirjojen salassapitoa koskevia säännöksiä täydennettäisiin eduskunnan työjärjestyksessä siten, että salassa pidettäviä olisivat myös sellaiset asiakirjat, joista tiedon antaminen voisi vaarantaa kansallista turvallisuutta. Lisäksi eduskunnan työjärjestykseen lisättäisiin säännökset salassapito- ja vaihtolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta.

Eduskunnan työjärjestyksen 43 a §:n 2 momentin mukaan valiokunnan asiakirjat ovat salassa pidettäviä, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi merkittävää vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille tai pääoma- ja rahoitusmarkkinoille. Salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja liike- tai ammatillisaisuudesta taikka henkilön terveydentilasta tai hänen taloudellisesta asemastaan, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi merkittävää haittaa tai vahinkoa, jollei huomattava yhteiskunnallinen tarve vaadi niiden julkisuutta. Valiokunta voi muusta vastaavasta välttämättömästä syystä päättää, että jokin asiakirja on salassa pidettävä.

Valiokuntien asiakirjojen salassa pitämisen tarve voi johtua edellä todettujen perusteiden lisäksi siitä, että tiedon antaminen niistä voisi vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta. Jotta 43 a §:n säännökset kattaisivat myös tällaiset asiakirjat, puhemiesneuvosto ehdottaa, että momentin ensimmäisen virkkeen säännökseen lisätään kansallisen turvallisuuden vaarantamista koskeva maininta. Pykälän 2 momentin 1. virke kuuluisi seuraavasti: ”Valiokunnan asiakirjat ovat salassa pidettäviä, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi merkittävää vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille tai pääoma- ja rahoitusmarkkinoille *taikka vaarantaisi kansallista turvallisuutta.*”

Sisäministeriö katsoo, että kansallisen turvallisuuden vaarantuminen on sellainen painava ja hyväksyttävä erityinen peruste, jonka nojalla julkisuutta on välttämätöntä rajoittaa. Välttämättöminä syinä rajoitukselle on yleistä intressiä suojaavina salassapitoperusteina

pidetty muun muassa valtion turvallisuuden ja hyvien kansainvälisten suhteiden turvaamisesta (JulKL 24 § 1 ja 7-10 kohdat). Kansallisen turvallisuuden vaarantumista voitaneen pitää hyvin vastaavanlaisena yleistä intressiä suojaavana salassapitoperusteena kuin valtion turvallisuuden vaarantumista.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa valtion turvallisuuden vaarantumista on itsessään pidetty niin merkittävänä yleisen intressin kannalta, että esimerkiksi suojelupoliisin tai muiden viranomaisten asiakirjat, jotka koskevat valtion turvallisuuden ylläpitämistä, ovat salassa pidettäviä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna valtion turvallisuutta (JulKL 24 § 9 kohta). Myös sellaiset asiakirjat, jotka koskevat kansallista turvallisuuden ylläpitämistä, tulisi yhtälailla olla salassa pidettäviä.

Puhemiesneuvoston ehdotus asiakirjojen julkisuutta koskevan eduskunnan työjärjestyksen 43 a §:n muuttamiseksi on sisäministeriön näkemyksen mukaan kannatettava. Kansalliseen turvallisuuteen ja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen asemaan liittyvät välttämättömät syyt perustelevat tiedusteluvalvontavaliokunnan työn järjestämistä muuta valiokuntalaitosta suljetummaksi. Näin ollen on huomioitava, että tiedusteluvalvontavaliokunnassa käsiteltyjä asioita ei valiokunnan jäsen voisi tuoda yleisempään parlamentaariseen keskusteluun.

Sitä vastoin tiedusteluvalvontavaliokunnan valvontatoimen aktiivisen luonteen ja vaikutavuuden varmistamiseksi puhemiesneuvosto ehdottaa, että tiedusteluvalvontavaliokunta voisi omasta aloitteestaan ottaa käsiteltäväkseen tiedustelun parlamentaarisen valvonnan kannalta merkittävän asian ja laatia siitä mietinnön kannanottoehdotuksineen täysistuntoa varten. Tämä antaisi koko eduskunnalle tilaisuuden käydä keskustelua jostakin tiedustelutoimintaan liittyvästä merkittävästä kysymyksestä ja tarvittaessa päättää eduskunnan lausumasta, jolla pyrittäisiin ohjaamaan hallituksen toimintaa eduskunnan toivomaan suuntaan. Valiokunnan mietinnöt voisivat näin tuoda täysistuntokeskusteluun parlamentaarisen valvonnan kannalta merkittäviä ajankohtaisia aiheita.

Marko Meriniemi
lainsäädäntöneuvos